

Toimenpideoite TPA 63/2022 vp

Inka Hopsu vihr ym.

Toimenpideoite lastensuojelun sijaishuollossa olevien lasten tilanteen ja kokemusten selvittämisestä

Eduskunnalle

Sosiaali- ja terveysministeriö käynnisti vuonna 2011 selvityksen lastensuojelun sijaishuollon epäkohdista. Selvitys julkaistiin vuonna 2016. Selvitys toi esille samoja epäkohtia kuin muissa Pohjoismaissa, Irlannissa ja Australiassa tehdyt selvitykset.

Sijoitetut lapset ja nuoret ovat yksi väkivallalle alttiimmista ryhmistä. Useimmat väkivaltakokemuksista ajoittuvat kuitenkin ajalle ennen sijaishuoltoa, ja sijaishuollon aikana koettua kaltoinkohtelua onkin tutkittu varsin vähän.

STM:n selvityksen toteutti Jyväskylän yliopiston tutkimusryhmä, joka koostui historian, etnologian ja sosiaalityön tutkijoista. Tutkimus toteutettiin haastattelututkimuksena. Haastatelluilla oli kokemuksia ruumiillisesta ja seksuaalisesta väkivallasta, perustarpeiden eli ruoan tai terveydenhoidon laiminlyönnistä sekä monenlaisesta nöyryyttämisestä. Kaikissa sijaishuollon eri muodoissa tapahtui kaltoinkohtelua ja väkivaltaa. Suomen valtio pyysi kaltoinkohdelluilta anteeksi 20.11.2016 järjestetyssä tilaisuudessa.

STM:n selvitys toi esiin myös rakenteellisen väkivallan eli toimintatavat ja käytännöt, jotka itsessään ovat olleet väkivaltaisia ja alistavia ja joissa lastensuojelun perimmäinen tarkoitus, lasten suojeleminen ja turvallisen kasvuympäristön tarjoaminen, ei ole toteutunut.

Tehty selvitys koski ainoastaan ajanjaksoa 1937—1983. Puolueetonta, lasten ja heidän vanhempiensa haastatteluihin perustuvaa tietoa ei siis ole olemassa viimeisten lähes 40 vuoden ajalta. Sijaishuollon haitallisista seurauksista on tullut uutta tutkimustietoa. THL:n kouluterveyskyselyn mukaan sijoitetut lapset ja nuoret kertovat väkivaltakokemuksista. Sijoitetuista nuorista 33—43 prosenttia luokka-asteesta riippuen oli kokenut seksuaalista häirintää.

Sijoitettujen lasten on todettu kokevan moninkertaisesti enemmän väkivaltaa kuin biologisten vanhempiensa kanssa asuvien lasten, eikä kyse ole vain lapsen ja vanhemman välisestä väkivallasta, vaan esimerkiksi myös lasten välisestä väkivallasta (vertaissuhdeväkivalta).

Maailman terveysjärjestön mukaan lapsen kohdistuvalla kaltoinkohtelulla tarkoitetaan lapsen terveyttä, elämää, kehitystä tai ihmisarvoa todellisesti tai mahdollisesti vaarantavia aktiivisia ja passiivisia tekoja suhteessa, jossa on kyse vastuusta, luottamuksesta tai vallasta. Lapsiin kohdistuvia väkivaltaisia tekoja voidaan tyypitellä niiden luonteen perusteella fyysisiin, psyykkisiin,

Toimenpidealoite TPA 63/2022 vp

seksuaalisiin sekä perustarpeiden tyydyttämistä estäviin tai laiminlyöviin tekoihin. Lastensuojelun epäkohtia ja kaltoinkohtelua vuonna 2016 tutkinut selvitys nimesi myös sosiaalisten suhteiden katkaisemisen väkivallaksi.

Huostaanottoon liitetään edelleenkin automaattisesti yhteydenpidon rajoituksia tai yhteydenpidon katkaiseminen, mikä on yhtenä selittävänä tekijänä sille, että sijaishuoltoon on kadonnut lapsia. Sijaishuollosta on muodostunut koko lapsuuden mittainen pysyvä ilmiö vastoin YK:n lasten oikeuksien sopimusta, ihmisoikeussopimuksia ja kansainvälistä lainsäädäntöä.

Julkinen valta on vastuussa siitä, että huostaanotetun lapsen hyvinvointi kohenee siitä, mikä se on ollut lapsen asuessa kotona. Lasten yhdenvertainen kohtelu edellyttää, että väkivalta selvitetään, poistetaan ja tekijät saatetaan vastuuseen. Samalla lastensuojelun rakenteellisista ongelmista saadaan tietoa, jotta voidaan ryhtyä korjaaviin toimiin mm. ihmisoikeussopimusten velvoitteiden huomioon ottamiseksi lastensuojelussa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin sijaishuollon lasten tilanteen ja kokemusten selvittämiseksi ajalla 1984—2021 ja hyödyntää saatua tietoa lastensuojelulain kokonaisuudistuksessa.

Helsingissä 23.5.2022

Inka Hopsu vihr
Outi Alanko-Kahiluoto vihr
Mirka Soinikoski vihr
Merja Kyllönen vas
Eva Biaudet r
Pirkka-Pekka Petelius vihr
Kaisa Juuso ps